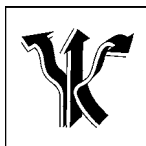

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

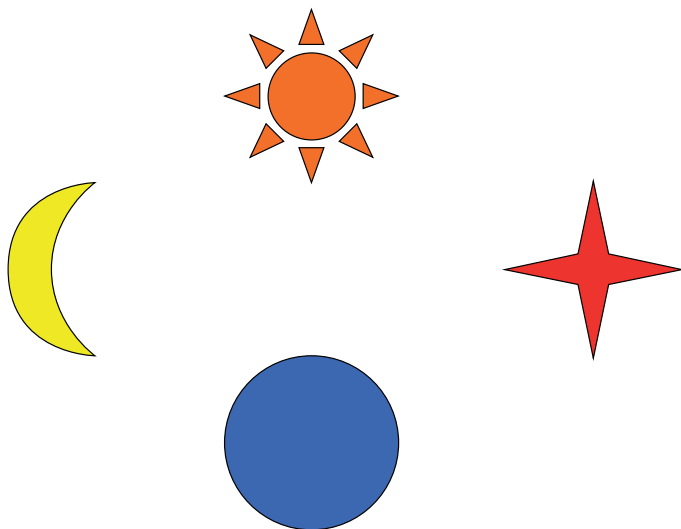
Українсько-Азербайджанський Інститут соціальних наук
і самоврядування ім. Г. А. Алієва

МАУП

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
на базі кафедри українознавства*

Київ
ДП "Видавничий дім "Персонал"
2012

Редакційна колегія:

Бідзюра І. П. — директор УАІСНС, д-р політ. наук, проф.;
Шилов Ю. О. — зав. каф. українознавства, академік МКА, канд. іст. наук, проф.;
Соколовська К. М. — заст. зав. каф. українознавства, канд. іст. наук, доц., проф. МКА

Затверджено до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 11 від 25.06.12)

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Актуальні проблеми українознавства: [звед. зб. матер. наук.-практ. Д-87 конф.]. — К.: МАУП, 2012. — 286 с.

Розкриваються історичні, теоретичні та методологічні аспекти українознавчої дисципліни не тільки як складової духовності українства, а й як феноменального явища світової цивілізації.

Проаналізовано роль і місце науки українознавства у розбудові демократичного суспільства суверенної європейської держави України.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

ББК 87я73

ЗМІСТ

І. П. Бідзюра Вступне слово	6	І. Алмаші Україна в трансрегіональному вимірі політики ЄС	76
Ю. О. Шилов Актуальні проблеми українознавства	8	Г. А. Гайдукевич Новая генерация украинцев и государственное двуязычие в Украине.....	82
В. Ф. Баранівський Українознавство як чинник розвитку політичної культури	19	О. М. Міхатуліна Порівняльне правознавство як засіб зближення трудового законодавства України із законодавством Європейського Співтовариства	92
Микола Дорошко Проблема соборності українських земель: історична ретроспектива і сучасний стан	23	Б. В. Бернадський “Українське питання” у роки Першої Світової війни (крізь призму політичної поліції)	96
А. П. Самодрин Від регіональної політики до регіонального самоврядування: кременчуцький регіон	32	Нгуен Куинь Май Энергетические региональные структуры безопасности Евразии.....	111
П. В. Пиріг До питання про становище українського козацтва в другій половині XVII ст.	43	І. М. Прядко Стан кустарно-ремісничої промисловості в Україні в період НЕПУ (у 20-х роках XX ст.).....	118
Л. Литвин Пошук національної самоідентичності українців (на прикладі віршів т. зв. поемічного комплексу 80–90-х років XVI ст.)	47	О. В. Безручко Українізація та інтернаціоналізація кіноосвіти у 20–30-х роках XX ст.	124
В. П. Руденко, І. Л. Винар Прадавні клейноди — сучасні символи Білої Церкви.....	53	Артем Панакін Ставлення української влади до польських військових формувань в Україні у 1917–1918 рр.....	133
К. М. Соколовська Формування української еліти засобами українознавчих дисциплін	60	Н. А. Дорошенко Історія виникнення спільних підприємств як фактора економічного зростання країни	138
В. В. Утвенко Виховання національної свідомості та гідності українців на засадах історичного досвіду	64	В. А. Гудов Сприйняття аварії на ЧАЕС світовою спільнотою та майбутнє атомної енергетики	142
І. О. Проценко Трансформація української освітньої ментальності	67		
Є. С. Костюк Діяльність Українського Червоного Хреста у 20–30-х роках XX ст.: соціальний аспект.....	70		

ВІД РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДО РЕГІОНАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ: КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ РЕГІОН

Актуальні проблеми українознавства, с. 32–42

Держава прагне забезпечення взаємодії різних гілок державної влади та органів місцевого самоврядування з метою спільного пошуку та узгодження шляхів удосконалення місцевого і регіонального розвитку.

В Україні впродовж 15 років незалежності регіональна політика належала до пріоритетів внутрішньої політики держави. На сьогодні регіональною політикою слід вважати таку систему намірів і дій, яка реалізує інтереси держави стосовно регіонів і внутрішні інтереси самих регіонів. Відмінності у можливостях самостійного розвитку регіонів досить глибокі, а основний прибуток утворюється в центрі та на південному сході держави. Тільки держава може раціонально перерозподіляти прибуток між регіонами та галузями і тим самим стимулювати економічний розвиток у регіонах.

В унітарних державах регіональна політика здійснюється, насамперед, центральним урядом, який рівною мірою використовує монетарну, фінансову і торгову політику та безпосередній вплив на робочу силу та підприємців. Така практика є загальноприйнятою у Європі. По-

дібні центральні органи запроваджено у Франції (Міністерство державної служби, державної реформи та управління територіями), Великій Британії (Міністерство транспорту, місцевого самоврядування та регіонів), Болгарії (Міністерство регіонального та міського розвитку), Чехії (Міністерство регіонального розвитку), Португалії (Міністерство громадських робіт, планування та регіонального управління), Норвегії (Міністерство місцевих та регіональних справ), Нідерландах (Міністерство житлового господарства, регіонального планування та навколишнього середовища), Угорщині (Міністерство сільського господарства та регіонального розвитку), Литві (Міністерство реформ державного управління та місцевих органів влади).

Терміново потрібно вирішувати проблему вибору пріоритетів, гармонізації програм соціально-економічного розвитку з бюджетом. У результаті аналізу ситуації в регіонах виявилось, що в кожній області існує 50–60 регіональних програм, які фінансуються на 10–15 %.

Ключові завдання політики регіонального та місцевого розвитку:

- удосконалення концепції регіональної політики;
- розвиток структури управління;
- розвиток системи соціального захисту.

Функції, які має виконувати Міністерство регіонального розвитку і будівництва:

- координація господарської діяльності в масштабах економічних програм Уряду України;
- інформаційне, фінансове, техніко-організаційне сприяння міжрегіональній та внутрішньорегіональній кооперації та комбінуванню виробництва;
- налагодження оптимальних міжрегіональних та міжгалузевих виробничих зв'язків;
- сприяння у межах регіонів реалізації загальнонаціональних програм демонополізації та роздержавлення;
- здійснення контролю за прямим, тобто виробничим використанням державної власності;
- аналіз та оцінювання результатів діяльності державного сектору в регіоні та відповідальність кадрової політики поставленим завданням;
- створення доступного для інвестора повного паспорта регіону та програм його розвитку.

Обсяг субвенцій на соціально-економічний розвиток з державного бюджету місцевим бюджетам у 2007 р. становить 907,5 млн грн. Мінрегіонбудом була розроблена та Кабінетом Міністрів затверджена Постанова № 218 від 14.02.2007 р. щодо порядку умов та критеріїв використання означених коштів. Відповідними місцевими органами до Міністерства

поданий перелік об'єктів, який пропонується фінансувати у 2007 р. за рахунок зазначеної субвенції. Таким чином, близько 650 млн грн (71,5 % від загальної суми) передбачається направити на будівництво та Реконструкцію об'єктів комунальної власності територіальних громад; понад 119 млн грн (13 %) — на проведення робіт із газифікації населених пунктів; понад 60 млн грн (6,6 %) — на водопостачання та водовідведення; близько 55 млн грн (6,1 %) — на тепlopостачання.

Загалом планується профінансувати 1029 об'єктів (серед них 470 — закладів освіти, 221 — закладів охорони здоров'я, 78 — закладів культури та спорту та ін).

Сьогоднішній етап державотворення вимагає законодавчого закріплення нової ідеології регіональної політики і формування нової архітектури регіонального управління.

Для цього Міністерством плануються наступні заходи щодо нормативно-правового забезпечення:

- внести зміни та доповнення до чинної редакції Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” та Бюджетного кодексу України;
- прийняти закони України: “Про територіальну громаду”, “Про міліцію місцевого самоврядування”, “Про проведення державно-правових експериментів з питань місцевого та регіонального розвитку”, “Про делегування повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та їх виконання”, “Про порядок вирішення питань адміністративно-

територіального устрою України”, “Про комунальну власність”, “Про засади матеріального і фінансового забезпечення місцевого самоврядування в Україні”, “Про самоврядування територіальних громад”, “Про організацію виконавчої влади та місцевого самоврядування в районі”, “Про організацію виконавчої влади та місцевого самоврядування в області”, “Про місцеві вибори”, “Про місцеві референдуми”;

- внести зміни до Конституції України, необхідні для трансформації системи територіальної організації влади;
- провести реформу адміністративно-територіального устрою України.

Міністерство регіонального розвитку і будівництва наголосило, що оскільки процес подальшої розбудови місцевого самоврядування та вдосконалення регіональної політики не може бути обмежений лише створенням відповідного правового поля, то пріоритетом стане забезпечення постійного діалогу та систематичного співробітництва різних гілок влади, представників наукових установ, неурядових організацій, громадськості. Одним з найефективніших методів пізнання систем з метою управління їх розвитком є їх моделювання, тобто заміна реальних систем їхніми моделями.

Наука ХХІ ст. усе з більшою довірою і глибиною починає розуміти сенс учень давніх мудреців про Всесвіт і місце в ньому людини. За свідченням академіка Ю. Шилова, в умовах безпристрасної боротьби

двох культуротворчих традицій — народної (з корінням в обцинній формації не менш як 21-тисячолітньої глибини) й офіційної (не глибше як 5 тисячоліть існування рабів) для України не залишається вибору щодо прийняття як ноосферно-біосферного потенціалу освіти і духовності регіону першу, а це означає — *створити виклик нинішній цивілізації з приводу науковості сучасної історії і культурології* [26].

Таке бачення поряд із психолого-педагогічними підходами (Н. Бібік, Є. Клімов, В. Моргун, В. Рибалка, П. Сікорський, Н. Шиян та багато ін.) врахувало синергетику (В. Аршинов, В. Буданов, В. Ігнатов, В. Кураєв, І. Пригожин, Г. Хакен та ін.); регіонологію (С. Барзилов, О. Ковальов, Т. Морозова, М. Некрасов, В. Сігов, А. Чернишов, М. Чумаченко та ін.); біосферологію та ноосферологію (В. Вернадський, М. Мойсєєв, К. Ситник, Ж.-П. Тейяр де Шарден, К. Тімірязєв, А. Травлєєв, М. Федоров, М. Холодний, О. Чижевський та ін.).

Наукова гіпотеза: Освіта ХХІ ст., стаючи соціоприродоформуючим засобом регіону, забезпечує соціум умовою сталого розвитку, а власну траєкторію завданням розвиватися у контексті програми соціально-економічного розвитку регіону, країни, світу.

Праця у суспільстві залишається основою його існування, умовою творчості: удосконаленням суспільства, удосконаленням людини, матеріалізацією дії людини (виробленням матеріального продукту), одухотворенням життя. З точки зору праксеології діяльність людини

можна інтерпретувати як “соціальну діяльність” у поєднанні з “соціальною додіяльністю”. Соціальна діяльність — колективно розподілена продуктивна робота людини. Соціальна додіяльність — колективно розподілена продуктивна праця в умовах педагогічної системи.

Соціоприродоформуючим началом система освіти стає в умовах педагогічної системи, що діє в рамках біосферного регіону в напрямі розвитку соціальних інститутів.

Проблема педагогічної системи в умовах біосферного регіону є ключовою. Положення ноосферології, біосферології і регіонології в поєднанні з економікою і педагогічною наукою дають змогу розглянути регіон як цілісну систему, передбачають моделювання біосферного регіону як певної клітини біосфери.

Взаємодія станів системи “біосферний регіон” у процесі розвитку призводить її загальний стан до об’єднання єдиною ціллю. Біосфера структурована. Життєдіяльність регіону перебуває у прямій залежності від знання інформації про нього самим регіоном й уміння використати її в процесі управління. З’являється нова форма відображення об’єктивної реальності, зокрема, соціальної — інформаційне відображення, що дає можливість створення інформаційно-соціологічних регіональних полігонів і проведення на них різних соціальних експериментів у вигляді соціального проектування, побудови на цій основі варіаційних моделей розвитку соціальної дійсності й управління нею. Це дозволило розробку наукового напрямку в рамках соціології управ-

ління — інформаційної регіонології, якою передбачається *створення єдиного інформаційного простору об’єкта дослідження — регіону, що представляє собою інформаційне відображення його соціального простору*.

Соціумові, як і людині, дуже важко прикидатися іншим: на це витрачається надто багато енергії, необхідної для важливіших справ. Український соціум — не менш активний суб’єкт свого життя, ніж людина. Він намагається прийняти чужі “виклики”, адаптуватися до них, але досягнувши певної межі, соціум теж починає чинити супротив. Опір його набуває різноманітних макросоціальних форм, серед яких чи не найпоширенішими є кризи — від антропологічної до екологічної, демографічної і т. ін. Антропологічна криза становить суму соціально-політичної і соціально-психологічної невідповідності, формуючи “катастрофічну свідомість” громадян. Концепція державної регіональної політики передбачила значне посилення ролі місцевих органів влади в розробці та реалізації стратегії розвитку окремих територій — регіонів. Цією концепцією визнано *ресурс розвитку, зокрема співпрацю між владою, бізнесом та громадськістю*.

Саме з локальних порядків антропотизованої геосистеми починається вихід із суцільного хаосу. Звернення до території Кременчуцького регіону є поверненням обличчям до Традиції на якісно новому рівні — осмислити і перевибудувати себе в напрямі родового стрижня власного розвитку. Припущення про те, що як людський, так і соціальний організми можуть

бути внутрішньо аутентичними тільки за умови фрактальної (багатовимірної, але закономірно-синхроністичної і такої, що резонує) ідентичності Всесвіту, для сучасної гуманітарної науки досить нове. Однак аналогії такого високого порядку не тільки мають право на існування, а й можуть бути інструментом якісного переосмислення принципів організації людського життя і механізмів його трансформації.

Об'єктивація — відтворення об'єкта пізнання дійсності в джерелі пізнання (людина, соціум). Об'єкт — фрагмент дійсності, на який спрямовано практичну або когнітивну діяльність суб'єкта.

Помічено, що сучасна об'єктивація насамперед є відтворенням особистості, яка тим чи іншим активним чином, власною енергією і творчістю вплинула на певний регіон. Населена територія завжди несе в собі певний портрет-відбиток особистісного (особистість, "заховану" в регіон).

У результаті процесу виховання із соціуму регіону "видобувається" педагогікою певне особистісне, яке спочатку постає перед суб'єктом як об'єкт, а потім привласнюється персоніфіковано — суб'єктивується; новонароджене в душі є спорідненим (сродним — за Г. С. Сковородою) попередньому, але добудованим, новим, дуже схожим на попереднє — профільним...

Реально існує жива система — Кременчуцький біосферний регіон — південно-західна окраїна Полтавщини, сусидить із Черкащиною, Кіровоградщиною, Дніпропетровщиною.

Центром Кременчуцького регіону є територія Кременчуцького району.

На теренах цього регіону виявлено понад 2000 археологічних пам'яток, які свідчать про старожитності: муст'єрська доба палеоліту (гора Пивиха — поблизу Градизька), палеоліт-мезоліт (Ємці, Підлужне, гора Пивиха), неоліт (Дмитрівка, Золотнище, Комсомольськ — ур. Барбара, Раківка), енеоліт-бронза (Кам'яні Потоки, Лашки, Волошине, Дмитрівка, Дуканичі, Єристівка, Ємці, Золотнище, Комсомольськ — ур. Стара Чирівка, Підлужне, Солониці, Лиходії), ранній залізний вік — скіфський час (Волошине, Дмитрівка, Ємці, Золотнище, Комсомольськ, Підлужне, Солониці), пізньоримська доба (Дмитрівка, Золотнище, Комсомольськ), салтівська культура (Волошине), давньоруський і післямонгольський час (Дмитрівка, Золотнище, Комсомольськ), новітня доба (Дуканичі, Єристівка, Ємці, Комсомольськ).

Лише на території Кременчуцького району існує 5 пам'яток природи, численні кургани, 7 пам'ятників архітектури XIX — початку XX ст. Період історії сіл Кременчуцького району 1571–1764 рр. з повним правом можна назвати козацьким. Це час встановлення фортифікаційних споруд. Люди — справжній скарб і багатство цього краю. Путівку в життя Кременчуцька земля дала таким видатним особам, як П. Г. Житецький — педагог, учений-мовознавець, член-кореспондент Академії наук; М. В. Остроградський — видатний вчений-математик, академік багатьох академій; Я. П. Козелевський — видатний український просвітитель, учений-енциклопедист; А. Д. Бондар — доктор педагогічних наук,

професор, теоретик громадянського виховання; Г. М. Мізюн — талановитий драматург, поет, публіцист, громадський діяч; М. М. Калачевський — композитор і громадський діяч; академік В. П. Протопопов; П. М. Пахмурний — доктор історичних наук; П. П. Гусач — професор, доктор медичних наук; О. С. Коваль — кандидат сільськогосподарських наук; Г. П. Цвілих — кандидат філологічних наук; В. Ф. Баранов — відомий поет, К. М. Мельник-Антонович — історик і археолог та ін.

Дорогами Кременчуцького повіту мандрували і сіяли свої думки на цій землі Г. С. Сковорода, Т. Г. Шевченко, І. П. Котляревський, М. В. Гоголь, О. С. Пушкін, Л. М. Толстой, О. де Бальзак та ін.

Кременчуцька земля є родинним домом А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, її відвідував Г. Г. Ващенко, проживали певний час композитори М. В. Лисенко, брати Г. І. і П. І. Майбороди, О. І. Білаш та ін. Здоров'ям полтавського і кременчуцького чорнозему опікувався і продовжує свій зв'язок Ф. Т. Моргун — учитель-землероб, учений-аграрій, письменник, громадський діяч. Полтавську педагогічну ниву щедро розробляють академіки І. А. Зязюн, В. Р. Ільченко, М. С. Онищенко, М. І. Шкіль та багато ін.

На теренах Кременчуччини сформувалися думки про біосферу В. І. Вернадського (1890–1891 рр.) — академіка, першого президента Академії наук України, засновника більш як 30 наукових напрямів, президента Академії наук СРСР.

Міжнародною академією біоенерготехнологій (президент — док-

тор економічних наук, професор, Голова Євро-Африканської Асамблеї соціально-культурного розвитку народів, академік Академії економічних наук В. А. Ткаченко) підтверджується геопатогенний характер території поблизу Комсомольська–Кременчука–Світловодська.

Зокрема, саме тому Кременчуччина має велику історичну спадщину, її заселяють народи принаймні протягом 7 тис. років поспіль.

За свідченнями В. І. Вернадського (1890 р.), Кременчук, Харків та інші міста ростуть, і як нові центри формуються.

Володимир Іванович 4.07.1890 р. зауважує: “Усе вирішує людська особистість, а не колектив. Еліта країни, а не демос, і значною мірою її відродження буде залежати від невідомих нам законів появи великих особистостей”.

Саме регіон — як клітина життя на землі — найкращим чином придатний для моделювання. Для цього потрібно:

1. Визначення суб'єкта і об'єкта регіонального управління. Розглядаються усі складові поняття “регіон”, з навколишнього середовища виділяється соціальна система регіону, показується її функціонування й взаємодія з навколишнім середовищем, а також детермінанти його розвитку.

Соціальний простір регіону досліджується у єдності з його інформаційним простором як відображенням соціального.

Визначається поняття регіонального інформаційного ресурсу як рушійної сили розвитку соціуму.

Прогнозуються результати впливу інформатизації соціуму на соці-

альні процеси й соціальні структури, на людину.

Створюється структура єдиного інформаційно-соціального простору регіону як об'єкта і суб'єкта системи регіонального управління (школи, музеї, краєзнавство).

2. Формуються принципи створення системи управління регіоном.

3. Створюється схема організації інформаційних технологій регіонального управління.

4. Формується інформаційно-соціологічний полігон, де проводиться соціальне проектування, вибирається оптимальна модель системи регіонального управління.

5. Розробляється механізм реалізації оптимальної моделі управління й розвитку регіону (у нашому випадку — Кременчуцького).

Таким чином, *регіон становить цілісну, просторово-організовану форму життєдіяльності соціуму як системи, як складне й комплексне явище — біосферний простір (сегмент сфери життя)*. Така форма має свій зміст. Це взаємодія суб'єктів у процесі відтворення умов життєдіяльності; матеріально-речовинні фактори, що виступають основою відтворення; кількісні і якісні показники, що характеризують результат — рівень соціально-економічного розвитку. Крім цього, у регіоні існують функціональні внутрісистемні зв'язки, що впливають із відносин власності, відносин з розподілу предмета влади й повноважень. Регіон має самоврядний механізм, елементи якого взаємозалежні й доповнені механізмом зовнішнього регулювання. Такі якості, як відносна відособленість, цілісність, комплексність, структу-

рованість, підпорядкованість єдиної мети зв'язкам із зовнішнім середовищем і визначають регіон як складну соціальну систему. На основі суперпозиції викладеного уточнимо.

Регіон — біосферна область — територія адміністративної області, краю, група адміністративних районів або окремих район, містить у своєму центрі мегаполіс (місто або систему міст), щільність населення спадає від центру до периферії. Це також відносно замкнуте територіальне недержавне соціально-виробниче утворення, яке характеризується відносною самодостатністю і здатністю до самовідтворення соціально-виробничих функцій і відповідної інфраструктури, вбудоване у функціональну структуру космобіотизованого геопростору.

Класифікація регіонів:

Відсталий регіон є таким, якщо його показники відстають від середньостатистичних державних більш як на третину.

Проблемним регіоном вважають такий, що вміщує в собі ситуацію, яка потребує додаткової (частіше зовнішньої) допомоги для її вирішення: стан екології, наближеність до кордону, наявність конфліктних ситуацій тощо.

Кризовим регіоном визнається за умов, коли існують незворотні тенденції до спаду виробництва, зростання безробіття, зниження рівня життя, погіршення стану здоров'я, зниження показника тривалості життя тощо.

Депресивна територія — та, що тривалий час є кризовою, і цю кризу подолати самостійно вона не в змозі. Така територія здатна перейти до стабільного розвитку лише за умови

комплексної підтримки і мобілізації ресурсів (внутрішніх і зовнішніх – з боку більш крупної організації (області, держави тощо). Взаємодія мегаполіса (міста, системи міст) і поліса, полісів (села, сіл) супроводжується присутністю інфарктної зони (А. С.).

Інфарктна зона поширюється концентрично від центру мегаполіса (забруднення атмосфери, забруднення ґрунтових вод, інші шкідливі викиди технічного виробництва тощо) в напрямі аграрного сектору сільськогосподарського виробництва, може бути присутньою як феномен “на межі”. Це зазвичай певна ділянка території, яка має власну динаміку розвитку. Саме інфарктна територія потребує найприскіпливішої уваги при оцінці спеціалістів, саме реальний стан цієї території й встановлення стану її динаміки створюють найбільші диспропорції при оцінюванні й побудові перспективи подальшого розвитку регіону, істотно впливає на компенсативні фактори, тобто на покращання стану життя. Регіон є певним навчально-когнітивним простором, що має детерміновану дискретність-неперервність освіти і поліморфність знання одночасно. Кожна ланка території регіону набуває певної ознаки як елемент навчально-когнітивного простору (складений навчально-когнітивний фрактал) з певною кореляцією як у межах регіону, так і у межах будь-якого іншого середовища, яке як модель може вміщувати дану ланку: макрорегіон – АР Крим, Україна; мегарегіон – Європа і т. ін.

Регіон є антропотизованою природною системою (геосистема як опорна ланка антропосфери) в епо-

ху глобалізації, що все більше стає предметом уваги гуманітарної науки і педагогіки в тому числі. Явище регіоналізації – процес розгортання, становлення структури антропосфери. Профільно-професійною освітою регіон із соціально-виробничої сфери перетворюється на соціоприродну організацію – профільно-антропотизовану систему. Посилення ролі когнітивізації є генеральним напрямом еволюції природи взагалі – і регіон не може бути випадком.

Інфраструктура регіону (біосферний регіон) має свою топологію, яка своєю чергою еволюціонує у напрямі відносно замкнутого виробничого циклу. У процесі самоорганізації геопростір регіону, поряд із прагненням до об’єднання в одну систему, прагне до самостійності й відносної незалежності. Структура функціонального простору регіону становить еволюцію, рухаючись в напрямі структурно-функціональної повноти.

На нинішньому етапі розвитку України поряд із центром усе активніше мають залучатися місцеві органи управління до вирішення проблем економічного й соціального розвитку регіонів, упровадження сучасних механізмів підтримки насамперед “депресивних” і “кризових територій” у контексті завдань сталого розвитку.

Кременчуцький регіон як складена наукова проблема може слугувати вихідною моделлю для побудови алгоритму рішення завдання стійкого розвитку регіону через те, що, вміщуючи досить високий ступінь складності, містить одночасно й велику кількість типових елементів розвитку, характерних для України: населення – понад 500 тис., центр

України, перетин 4 адміністративних областей і 6 адміністративних районів, сконцентровано великий потенціал технічного виробництва на обмеженій території (Кременчук, Комсомольськ, Світловодськ, Власівка), досить потужний аграрний сектор виробництва, існує певний науково-дослідний потенціал (більше 10 ВНЗ), містить реліктові природні масиви, високий рівень техногенного забруднення, індекс людського розвитку Кременчуцького району (його аграрної периферії) нижчий за середній по Полтавській області майже в три рази.

Умовно моніторинг території регіону можна здійснити, увівши певну матрицю, яка залежно від набору параметрів, набиратиме того чи іншого стану “проблемності”, “відсталості”, “кризовості”, “депресивності”.

Треба констатувати, що на сьогоднішній день істотними важелями покращання життя регіону поки що не стали головні рушійні сили суспільства — освіта й наука, а існує слабе прилучення до господарсько-управлінського начала відповідних освітньо-наукових кіл.

Саме система освіти (організатор до діяльності соціуму регіону) є фундаментом соціально-економічної системи (діяльності соціуму).

Економіка освіти в регіоні розуміється як “надання освітніх послуг на суму”. Водночас кожна територія потребує індивідуального підходу та побудови певної стратегії як програми розвитку на перспективу, що має внутрішню нелінійну динаміку. Присутня неабияка частка територій у регіоні, які характеризуються складністю адміністративного управлін-

ня, коли мегаполіс простирається в межах кількох адміністративних областей, взаємодіє з територіями кількох аграрних районів (полісів) тощо. Деформованим стає розвиток культури таких регіонів. Сучасне село сліпо, по інерції, трансформує свій ресурс робочої сили в сусідню країну, іншу адміністративну область тощо, власноруч стаючи приреченим. У такому разі виникає потреба або реформи кордонів, або ж відповідної координаційної політики ланок регіонів (регіону).

Головними критеріями моделювання єдиного соціально-економічного простору регіону є: 1) визначення людей регіону, які беруть участь у процесі проектування і планування розвитку; 2) встановлення критеріїв виміру якості життя; 3) сукупність людей, які роблять спеціальні знання доступними для вжитку, є дієздатною; 4) наявність компонентів управління системи.

Головні чинники забезпечення управлінського рішення моделювання єдиного соціально-економічного простору регіону такі:

- 1) обов’язковість приведення території до стану біосферного регіону;
- 2) встановлення територіальних структур біосферного регіону (економічних зон: проблемна, відстала, кризова, депресивна, інфарктна);
- 3) формування диференційованого бюджету в контексті забезпечення єдиного простору регіону;
- 4) формування регіонального інформаційно-ресурсного центру;

- 5) формування карти пропозицій з боку системи вищої освіти регіону;
- 6) формування структури навчально-освітніх комплексів (школа — ВНЗ — соціальний інститут);
- 7) організація системи допрофільного навчання;
- 8) організація системи профільного навчання як стадії профільно-професійної підготовки;
- 9) випереджально-адаптована система педагогічної освіти;
- 10) відповідна система післядипломної педагогічної освіти;
- 11) випереджально-адаптована система психологічної освіти;
- 12) високий рівень педагогічної культури управління.

Критеріями вироблення управлінського рішення щодо моделювання єдиного соціально-економічного простору регіону є:

- 1) приведення території до стану біосферного регіону;
- 2) встановлення територіальних структур біосферного регіону;
- 3) формування бюджету в контексті забезпечення єдиного соціально-економічного простору регіону;
- 4) достатній рівень культури управління;
- 5) підвищення рівня життя народу.

Отже, звідси висновується:

- 1) наша земля є багатодатною для моделювання і такою, з якої доречно починати моделювання процесів регіонального розвитку;

- 2) для цього потрібно збудувати модель у межах біосферної клітини — регіону;
- 3) інформаційна система (в її складі освіта) має діяти в межах біосферного регіону як соціальна додіяльність. Інформаційна система регіону діє скоординовано відповідно до цілей регіону;
- 4) програма соціально-економічного розвитку регіону спирається на інформаційну систему;
- 5) як результат — підвищення ефективності функціонування соціальної системи, зниження шумів (соціального опору), підвищення рівня творчості особистості шляхом відповідного її включення в соціальні процеси засобами освіти;
- 6) у цьому напрямі діє оптимізація бюджетного фінансування;
- 7) врахована оптимізація розвитку суб'єктів регіону;
- 8) забезпечується підняття іміджу нашої землі і ствердження еліти регіону.

Література

1. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера. — М.: АЙРИС-ПРЕСС, 2002. — 576 с.
2. Вернадский В. И. Научная мысль как планетарное явление // Размышление натуралиста: В 2 кн. — Кн. 1. — М.: Наука, 1977. — 191 с.
3. Вернадский В. И. Письма о высшем образовании в России // Вестн. воспитания. — 1913. — № 5. — С. 1–17.
4. Винер Н. Кибернетика или управление в животном и машине. — М.: Сов. радио, 1968. — 326 с.

5. *Климов Е. А.* Образ мира в разнотипных профессиях: Учеб. пособие для студ. учеб. заведений по направлению спец. "Психология". — М.: Изд-во МГУ, 1995. — 224 с.
6. *Климов Е. А.* Общая психология. Общеобразовательный курс: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. — 511 с.
7. *Климов Е. А.* Психологическое содержание труда и вопросы воспитания. — М.: Знание, 1986. — 80 с. — (Новое в жизни, науке, технике. Сер. "Педагогика и психология", № 3).
8. *Климов Е. А.* Психология профессионала: Избр. психол. тр. — М.: Ин-т практ. психол.; Воронеж: НПО "МОДЭК", 1996. — 400 с.
9. *Ковалев А. П.* Педагогические системы: оценка текущего состояния и управления. — Харьков: ХГУ, 1990. — 156 с.
10. *Ковалев А. П.* Регионализация на современном этапе: элементы прошлого, настоящее, будущее // Региональные перспективы. — 2002. — С. 6–11.
11. *Концепція громадянського виховання особистості в умовах української державності.* Проект// Пед. газ. — 2000. — № 6 (72). — Черв. — С. 4–6.
12. *Концепція освітньої програми "Довкілля":* Зб. наук. пр. / За ред. В. Р. Ільченко. — К. — Полтава: ПОППО. — 2003. — 133 с.
13. *Концепція профільного навчання в старшій школі* // Освіта України. — 2003. — № 88. — 25 листоп.
14. *Концепция профильного обучения в учреждениях общего среднего образования* // Школьные технологии. — 2002. — № 4. — С. 79–91.
15. *Концепция профильного обучения на старшей ступени общего образования* / Приложение к приказу Минобразования России от 18.07.2002. — М. — № 2783.
16. *Моисеев Н. Н.* Человек и ноосфера. — М.: Мол. гвардия, 1990. — 352 с.
17. *Моргун В. Ф.* Інтедіфія освіти. — Полтава: Наук. зміна, 1996. — 78 с.
18. *Пригожин И. Р.* Природа, наука и новая рациональность // Знание, философия и жизнь. — 1991. — № 7.
19. *Пригожин И. Р., Стенгерс И.* Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой / Пер. с англ. Ю. А. Данилова. — М.: Прогресс, 1986. — 431 с.
20. *Рибалка В. В.* Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників: Дис. д-ра психол. наук: 19.00.07 / АПН України, Ін-т пед. і психол. професійної освіти. — К., 1998. — 464 с.
21. *Самодрин А. П.* Вступ до профільного навчання. — Кременчук: ПП Щербатих, 2005. — 188 с.
22. *Самодрин А. П.* Концепція комплексного моделювання навчально-освітнього простору регіону засадами профільного навчання. — Кременчук: ПП Щербатих, 2005. — 44 с.
23. *Самодрин А. П.* Профільно-диференційована школа як педагогічна проблема — Ч. I. — Кременчук: МО України, 1995. — 62 с.
24. *Самодрин А. П.* Профільно-диференційована школа як педагогічна проблема. — Ч. 2. — Кременчук: Про-Графіка, 1998. — 97 с.
25. *Самодрин А. П.* Профільне навчання в середній школі. — Кременчук: ВЦ СГЕІ, за участю РВЦ ПНТУ. — 2004. — 384 с.
26. *Шилов Ю. О.* Чого ми варті. — К.: Аратта, 2006. — 292 с.